

Бачеріков О. В.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри адміністративного і фінансового права,
кандидат юридичних наук, доцент*

Стець О. М.

*Криворізький факультет Національного університету
«Одеська юридична академія», заступник декана, кандидат юридичних наук*

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ ОБОВ'ЯЗОК СТВОРИТИ СУБ'ЄКТ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Порядок реєстрації суб'єктів господарювання (таким терміном можна назвати юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців, згідно з положеннями ч. 2 ст. 55 ГК України) встановлюється нормами Закону України «Про реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб підприємців».

Під час реєстрації суб'єкта господарювання особа перебуває в адміністративних правовідносинах з державним реєстратором. Крім того, відповідальність за порушення правил щодо державної реєстрації суб'єкта господарювання передбачається статтею 164 КУпАП.

Крім того, даний обов'язок виникає у особи не перед іншим суб'єктом приватного права, а перед суспільством в особі держави. Таким чином, обов'язок створити суб'єкт господарювання можна назвати адміністративно-правовим.

Актуальність даної теми обумовлюється кількома обставинами. По-перше, поступовими змінами в діючому законодавстві. Так, з прийняттям Податкового кодексу України втратив чинність Закон України «Про податок на промисел», стаття 1 якого передбачала, що фізична особа може укласти не більше чотирьох угод протягом року без реєстрації в якості суб'єкта підприємництва.

По-друге, незважаючи на системний і міжгалузевий характер, дана тема практично не досліджувалась на теоретичному рівні. Так, на теперішній час юридичною наукою не встановлено, з якого моменту у особи виникає обов'язок створити суб'єкт господарювання.

Санкція ст. 164 КУпАП передбачає адміністративну відповідальність за порушення різного ступеню суспільної шкідливості, зокрема:

- здійснення господарської діяльності без реєстрації;
- здійснення без ліцензії виду діяльності, що підлягає ліцензуванню;
- порушення ліцензійних умов;
- порушення законодавства про дозвільну систему.

Аналізуючи перший з відокремлених складів правопорушення, можна припустити, що положення чинного законодавства чітко зобов'язують приватну особу здійснити державну реєстрацію господарської діяльності і встановлюють момент, з якого реєстрація є необхідною. Так, положення

ч. 2 ст. 50 ЦК України встановлюють, що «фізична особа здійснює своє право на підприємницьку діяльність за умов її державної реєстрації в порядку, встановленому законом».

Підприємницька діяльність, як встановлюють положення ГК України, – це «самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку».

Господарська діяльність визначається як «діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, що спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність».

Разом з тим, як відомо, суб'єктами господарювання є, по-перше, юридичні особи, а, по-друге, фізичні особи – підприємці (згідно з положеннями ч.2 ст. 55 ГК України). Іншими словами, суб'єктами господарювання є особи, які вже зареєстровані відповідно до положень Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб і фізичних осіб підприємців».

Таким чином, системний аналіз всіх наведених положень дозволяє дійти висновку, що будь-яка діяльність людини, яка не є підприємцем, не підпадає під визначення господарської діяльності. З наведеного випливає, що перший з виділених нами складів (здійснення господарської діяльності без реєстрації) є суперечливим та не може мати місце в правозастосовній діяльності.

Якщо правильно інтерпретувати тлумачення положень ст. 164 КУпАП, стає зрозумілим, що загальних положень цивільного і господарського законодавства недостатньо для встановлення нормативного обов'язку особи створити суб'єкт господарювання.

Таким чином, створення суб'єкта господарювання є обов'язковим лише у разі провадження певних видів діяльності. Законом повинно бути прямо передбачено, що такий вид діяльності може проваджуватись виключно суб'єктом господарювання. Прикладами вищенаведеного можуть бути.

– норми Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності»;

– положення Закону України «Про перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності»;

– норми Постанови КМУ № 833 від 15 червня 2006 року «Про затвердження порядку провадження торговельної діяльності та правил торговельного обслуговування на ринку споживчих товарів».

З таким тлумаченням необхідно погодитись, оскільки, як встановлюють положення вищенаведених нормативних актів, види діяльності, які підлягають ліцензуванню, передбачають необхідність отримання дозволу або пов'язані з торговельною діяльністю є господарськими і можуть бути здійснені лише суб'єктами господарювання.